

FRA FORVALTNINGS JURIST

TIL UDVIKLINGS JURIST

HANNE MARIE MOTZFELDT, JØREN ULLITS
JENS KJELLERUP

Fra forvaltningsjurist til udviklingsjurist

Introduktion til offentlig digitalisering

Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits
og Jens Kjellerup

Fra forvaltningsjurist til udviklingsjurist

Introduktion til offentlig digitalisering

Djøf Forlag
2020

Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits og Jens Kjellerup
Fra forvaltningsjurist til udviklingsjurist – Introduktion til offentlig digitalisering

1. udgave, 1. oplag

© 2020 by Djøf Forlag

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Jurist- og Økonomforbundets Forlag/Djøf Forlag er godkendt af Uddannelses- og Forskningsministeriet som pointgivende forlag i den bibliometriske forskningsindikator. For at en publikation kan opnå point, er kravet herfor, at forlaget skal benytte fagfællebedommelse, hvilket vil sige, at en ekstern forsker har bedømt forskningens kvalitet inden værkets publicering.

Publikationen er fagfællebedømt

Forsidetegning: Ida Marie Harboe Lippert
Omslag: Marianne Tingkov
Tryk: Ecograf, Brabrand

Printed in Denmark 2020

ISBN 978-87-574-4692-0
ebog ISBN 978-87-7198-462-0

Djøf Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	11
Kapitel 1. Udviklingsjuristens arbejde	13
<i>Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits & Jens Kjellerup</i>	
1. Indledning	13
2. Udviklingsjuristens rolle	16
2.1. Indledning	16
2.2. Om digitaliseringsprojekters organisering	16
2.3. Udviklingsjuristens rolle	21
2.4. Arbejdsværdierne i en projektgruppe	23
2.5. Særligt om drift og vedligehold	26
3. Tilgang	27
Kapitel 2. Hvad er offentlig digitalisering?	29
<i>Jens Kjellerup & Hanne Marie Motzfeldt</i>	
1. Indledning	29
2. Historisk tilbageblick	30
2.1. EDB, den personlige computer og de tidlige netværk	30
2.2. Nyere tids udfordringer og tiltag	32
2.3. Digital transformation – nutidig forståelse af digitalisering ..	36
2.4. Opsumming	38
3. Digitale fundamenter	38
3.1. Indledning	38
3.2. Databaserne	38
3.3. Den fællesoffentlige infrastruktur	39
4. Teknologierne	42
4.1. Indledning	42
4.2. Programmering	43
4.3. Machine learning og kunstig intelligens	45
4.4. Internet of Things	48
4.5. Blockchain	49
4.6. Perspektivering	51
5. Den retlige vinkel	51

Indholdsfortegnelse

Kapitel 3. Udviklingssagen	55
<i>Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits & Jens Kjellerup</i>	
1. Indledning	55
2. Udviklingssagens opstart (opstartsregler)	56
2.1. Indledning	56
2.2. Legalitetsprincippet	56
2.3. Beslutningsgrundlag	59
2.4. Vurdering af digitaliseringsparathed	60
3. Kompetencespørgsmål	64
3.1. Indledning	64
3.2. Intern kompetencefordeling	66
3.3. Mellem forvaltningsmyndigheder	68
3.4. Eksterne samarbejder med private organisationer	70
3.4.1. Indledning	70
3.4.2. Rettlige vurderinger (systemafgørelser) og private aktører	72
3.4.3. Udvikling og private aktører	72
3.4.4. Kort om konsekvenser	73
3.5. Almindelige funktionelle kompetencefordelinger	74
4. Centrale krav under udviklingsprocessen	75
4.1. Indledning	75
4.2. Officialprincippet (forvaltningsretlig konsekvensanalyse) ...	76
4.3. Løbende opsyn og erfarringsopsamling	77
4.4. Databeskyttelsesretlig konsekvensanalyse (DPIA)	80
4.5. Persondata til udvikling	82
4.5.1. Indledning	82
4.5.2. De grundlæggende principper	82
4.5.3. Behandlingsbetingelserne	84
4.5.4. Informationsforpligtelserne	85
4.6. Almindelige og specielle dokumentationskrav	86
Kapitel 4. Rammesættende regler	89
<i>Jøren Ullits</i>	
1. Indledning	89
2. Forvaltningsret via design	91
2.1. Indledning	91
2.2. Forvaltningsret via design	91
2.3. Særlige lovkrav om forvaltningsret via design	93
2.3.1. Indledning	93
2.3.2. Lovbestemmelser om design af digitale løsninger .	94

Indholdsfortegnelse

2.3.3.	Databeskyttelse via design	96
2.3.4.	Databeskyttelse via standardindstillinger	98
2.3.	Perspektivering	99
3.	Databrug	99
3.1.	Indledning	99
3.2.	Forsvarlig sagsoplysning	100
3.3.	Datadeling inden for det offentlige	104
3.4.	De databeskyttelsesretlige regler	106
3.4.1.	Indledning	106
3.4.2.	Ansvarlighedsprincippet og dokumentationskravet	108
3.4.3.	De databeskyttelsesretlige principper	109
3.4.4.	De registreredes rettigheder	114
3.4.4.1.	Indledning	114
3.4.4.2.	Information	115
3.4.4.3.	Indsigt	118
3.4.4.4.	Berigtigelse	119
3.4.4.5.	Indsigelse	120
3.4.4.6.	Særligt om begrænsning	121
4.	Opmærksomhedspunkter vedrørende sagsstyring	122
4.1.	Indledning	122
4.2.	God forvaltningskik	123
4.3.	Notat- og journaliseringspligt	126
5.	Parters rettigheder	127
5.1.	Indledning	127
5.2.	Vejledning	129
5.3.	Repræsentation	132
5.4.	Partshøring, udtaleret og udsættelse af sagen	133
5.5.	Afgørelsestekster og begrundelse	136
5.6.	Klagevejledning	139
5.7.	Meddelelse	140
6.	Handicapvenlighed (tilgængelighed)	141
6.1.	Indledning	141
6.2.	Tilgængelighedsloven og tilgængelighedsbekendtgørelsen ..	142
7.	Sikkerhed	143
7.1.	Indledning	143
7.2.	Datasikkerhed	144
7.3.	Informationssikkerhed	144

Indholdsfortegnelse

Kapitel 5. Transformation – tilrettelæggelse og fortolkning	147
<i>Hanne Marie Motzfeldt</i>	
1. Indledning	147
2. Den indledende arbejdsproces	148
2.1. Indledning	148
2.2. Informationsindsamling og strukturering	149
2.3. Klassificering af informationskilder	149
2.4. Overordnet strukturering	150
2.5. Markering og præcisering af oplysnings typer	152
2.6. Retsfølge, håndhævelsesbestemmelser mv.	154
3. Fortolkning	155
3.1. Indledning	155
3.2. Variationer i udgangspunktet for fortolkningsvirksomhed ...	156
3.3. Generelt om udviklingsjuristens fortolkningsarbejde	157
3.4. Tekniske forhold som fortolkningsfaktor	161
Kapitel 6. Rammer for transformation – udfyldning	163
<i>Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits & Jens Kjellerup</i>	
1. Indledning	163
2. Forskellige former for skøn	165
3. Grundsætningen om saglige hensyn (magtfordrejningslæren)	166
3.1. Indledning	166
3.2. Opmærksomhedspunkter	166
3.3. Kort om udfyldningsarbejdet	169
4. Lighedsgrundsætninger	171
4.1. Introduktion til lighedsgrundsætningen	171
4.2. Opmærksomhedspunkter under en udviklingssag	172
5. Grundsætningen om pligtmæssigt skøn (forbud mod »skøn under regel«)	174
5.1. Introduktion til læren om pligtmæssigt skøn	174
5.2. Udviklingsjuristens opgaver	175
5.3. Særligt om andre former for skøn	176
6. Berettigede forventninger	177
6.1. Introduktion til læren om berettigede forventninger	177
6.2. Opmærksomhedspunkter under en udviklingssag	179
7. Proportionalitetsprincippet	180
7.1. Indledning	180
7.2. Proportionalitetsprincippets betydning i den digitale forvaltning	181

Kapitel 7. Ibrugtagning og tilsyn	183
<i>Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits & Jens Kjellerup</i>	
1. Indledning	183
2. Idriftsættelse	184
2.1. Indledning	184
2.2. Test	185
2.3. Forberedelse af organisationen	188
3. Tilsyn	189
3.1. Indledning	189
3.2. Den forvaltningsretlige tilsynsforpligtelse	189
3.2.1. Indledning	189
3.2.2. De almindelige retlige rammer i den analoge forvaltning	189
3.2.3. Tilsyn med it-leverandører	191
3.3.4. Særligt om sektortilsynet	193
3.3. Den databeskyttelsesretlige tilsynsforpligtelse	195
3.3.1. Indledning	195
Litteratur	197
Domsregister	205
Stikordsregister	207

Denne bog er omfattet af lov om ophavsret og må ikke videregives – herunder udlånes, sælges eller kopieres – i digital form.

Indholdet må alene anvendes af licensstager i henhold til de til enhver tid gældende licensbetingelser.

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Forord

Som det er afspejlet i forfatterkredsens tværfaglighed, sigter nærværende fremstilling til at tilvejebringe både en basal forståelse for de digitale teknologier og en vis indsigt i de forvaltningsretlige temaer, der ofte aktualiseres i forbindelse med offentlig digitalisering relateret til myndigheders sagsbehandling.

Forfatterne har taget udgangspunkt i den praktiske virkelighed i de mange forvaltninger og inddraget kommunikative aspekter for at prioritere impact og samfundsrelevans frem for kun teori. Det skyldes, at formålet er at bidrage til, at offentlige digitaliseringsprocesser ikke bliver disruptive på en sådan måde, at de grundlæggende værdier om lovmedholdelighed og god forvaltningskultur undermineres. Forfatternes intention er at bidrage til, at disse værdier bæres med ind i den digitale forvaltning ved hjælp af veltilrettelagte udviklingsprocesser og velfungerende tværfaglig kommunikation.

Fremstillingen henvender sig eksempelvis til cand.jur.-, cand.merc.jur.-, cand.adm.-, cand.polit.- og cand.soc.-uddannelserne samt øvrige administrative uddannelser, hvor der er studerende, der ønsker at arbejde som juridiske rådgivere under offentlige digitaliseringsprocesser. Håbet er dog, at alle professioner med en interesse for offentlig digitalisering kan få udbytte af fremstillingen.

Stor og inderlig tak for altid frugtbare debatter og input sendes til Kaj Larsen, Karsten Loiborg, Jens Møller, Anders Valentina-Branth, Britt Vonger, Asbjørn William Ammitzbøll Flügge og Henrik Brix.

Hanne Marie Motzfeldt, Jøren Ullits og Jens Kjellerup
Maj 2020